

De laatste jaren vertonen veel paardenkastanjes bruine vlekken, verdorde bladen en een vervroegde bladval. Deze aantastingen worden veroorzaakt door de larven van de Paardenkastanjemineermot, die ontsierende gangen in het blad maken.

Paardenkastanjemineermot veroverd Nederland

In 1984 werden in Zuid-Europa, in Macedonië aan het meer van Ohrid, voor het eerst bladmineerders bij paardenkastanje opgemerkt en werd het motje *Cameraria ohridella* beschreven. In 1989 kwamen er meldingen uit Kroatië en Oostenrijk. Daarna volgden Hongarije en Slovenië. De eerste berichten uit Duitsland dateren van 1997. In 1998 werden de eerste lichte aantastingen in Nederland waargenomen. Een jaar later waren ze al massaal aanwezig in Gelderland, Limburg en Noord-Brabant. In de jaren daarna heeft het motje zich over geheel Nederland verspreid. In 2003 werden de eerste aantastingen in Groningen en Friesland vastgesteld, toen is zelfs Terschelling gekoloniseerd. Dat is overigens niet de meest noordelijke vindplaats, want inmiddels zijn er ook meldingen uit Noord-Duitsland, Denemarken en Zuid-Zweden. Zoiets hebben we nog nooit eerder meegeemaakt, een minuscuul motje met een razendsnelle kolonisatie in zowat alle klimaatzones van Europa. De invasie van de mineermot is dus terug te voeren tot de populatie in Macedonië. Maar ook daar is de soort plotseling opgedoken. Dit doet vermoeden dat het motje van elders komt, uit gebieden waar de Paardenkastanje van nature voorkomt zoals de Kaukasus, de Himalaya en Noord-Amerika. Maar in deze gebieden is het motje nooit aangetroffen. Er zijn op dit punt dus nog veel onduidelijkheden.

LEVENSWIJZE

De poppen overwinteren op de grond in het afgevallen herfstblad. De eerste motjes verschijnen van eind april tot begin mei. De 4 mm grote motjes zijn gemakkelijk over het hoofd te zien. Alleen als ze met duizenden op stammen en bladeren zitten valt het op. Na de paring zetten de vrouwtjes twintig tot dertig eitjes af op de bovenzijde van het blad. Na ongeveer tien dagen verschijnen de jonge larven die zich direct een weg in het bladweefsel boren.

Na enkele weken zijn de eerste kleine komvormige gangen te zien. Vervolgens ontstaat een meer cirkelvormige gang die overgaat in een langwerpige en lichtbruine mijn. De verpopping vindt plaats in de bladmineerders.

AANTASTINGSBEELD

In Nederland treden drie generaties per jaar op, dit betekent dat de aantastingen in de loop van de zomer steeds erger worden. In Zuid-Europa ontstaat er vaak een vierde en soms een gedeeltelijke vijfde generatie. Bij een massale aantasting overlappen de bladmineerders elkaar, waardoor grote delen van het bladoppervlak verbruinen en het blad verdort en afvalt. Het komt voor dat op enkele honderden meters afstand van zwaar aangetaste kastanjabomen, exemplaren staan waarop nauwelijks mijnen te vinden zijn. Hierbij spelen waarschijnlijk genetische verschillen een rol. In ieder geval is de roodbloemige *Aesculus x carnea* niet gevoelig.

GEVOLGEN VAN AANTASTING

Bij een zware aantasting kunnen er wel tweehonderd mijnen per blad aanwezig zijn. Daardoor kunnen de bomen eind juli al helemaal bruin zijn. Dat ziet er dramatisch uit, maar ondanks jaren van achterevolgende aantastingen zijn er, ook in Zuid-Europa waar de plagen al veel langer optreden, nog geen bomen afgestorven. Het is echter niet uitgesloten dat de bomen uiteindelijk wel verzwakken en daarmee gevoeliger worden voor zwakteparasieten. Tot nu toe is in Europa slechts een zeer geringe activiteit van sluipwespen vastgesteld - dit is een aanwijzing dat de mineermot mogelijk van een ander continent afkomstig is. Het ontbreken van effectieve natuurlijke vijanden is een medeoorzaak voor de explosieve verspreiding van de mineermot in Europa. Dit betekent dat het eind van de plaag voorlopig niet in zicht is.

Leen Moraal is bosentomoloog bij WUR/Alterra in Wageningen, tel. (0317) 47 78 81, e-mail: leen.moraal@wur.nl

OPROEP WAARNEMERS INSECTENPLAGEN

Alterra voert met een netwerk van vrijwillige waarnemers sinds 1946 een jaarlijkse monitoring uit over insectenplagen op bomen. De gegevens worden onder meer gebruikt om de effecten van klimaatverandering na te gaan.

We willen het netwerk van waarnemers vitaal houden en belangstellenden die willen meedoen zijn dus van harte welkom. Na aanmelding krijgt men een informatiepakketje toegestuurd.

Kunt u een aantasting niet op naam brengen? Geen probleem, bij twijfel kunt u insecten ter determinatie inzenden.

Meer informatie is te vinden op onze website: www.insectenweb.nl.

Kastanjebladeren met de bladminen van het Paardenkastanje-mineermotje. FOTO: JAN CONSTANT DE REBEQUE
Rechtsboven: opengemaakte mijn met een larve van dit motje.
Inzet rechtsonder: parende Paardenkastanje-mineermotjes.
FOTO'S: ALTERRA/ A. VAN FRANKENHUYZEN